

בסייעתא לשמיא

גליון שבועי
**פרדס
יהודה**

פרשת בראשית תשפ"ז

תוכן הענינים

ב	גביע הנהרות דגן עדן
ג	א. מקור הסגולה
ג	ב. בגודל סגולת השמות הק'
ה	ג. אופני הסגולה בשמות הק' עפ"י המבואר מהסידור היר"א:
ד	ד. אופן כתיבת האותיות וכוונתם
ט	ה. האם יש קדושה בגביע שנחרט השמות ע"י מכונה
ו	ו. האם איכא בהו איסור דריפו בדב"ת
ז	ז. האם איכא בזיון באכילת השמות הק'
ח	ח. כשנשפך חלק מהכוס האם איכא הסגולה
יב	ט. האם צריך לדקדק כששותה שלא ישאר אפי' טיפה אחת
יג	י. כששותה ואח"כ הקיאו האם איכא הסגולה
יג	יא. כשיוצא מאחרים המבדילים על גביע זה האם יש לו ג"כ הסגולה
יד	יב. מסוגל לשאלת חלום
יד	יג. מסוגל למקשה לילד
יד	יד. מסוגל לנקום מאיוב
טז	טו. מסוגל להצלחה לכל השבוע
טז	טז. מסוגל להציל חולים ממות
טז	יז. מסוגל לרפאות קדחת

לעשות רצונך אלהי חפצי
אברהם יהודה הכהן רבינוביץ
בכל עניני הגליון ניתן לפנות
02-5344575

ניתן לשמוע שיעורי המחבר
בקול השון (קו ישיר) 0733718569

גביע הנהרות דגן עדן

ונהר יצא מעדן להשקות את־הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים שם האחד פישון - ושם־
הנהר השני גיחון - ושם הנהר השלישי חדקל הוא - והנהר הרביעי הוא פרת (ב', י' - י"ד)

ליקבה"ו

לכבוד ידידי המופלג ומפואר בתו"י רודצו"ח

הגה"ח רבי יואל וולנר שליט"א

אחדשה"ט באה"ר

ע"ד שאלת מעכ"ת מהו המקור ולמאי מסוגל הגביע שחרוטים בו שמות
הנהרות דגן עדן: פישון, גיחון, חדקל ופרת, הנקרא גביע הנהרות של
הרש"ש.

א. מקור הסגולה

הנה מקור סגולה זו אינהו מסידור הרש"ש שכתב היר"א (ח"ג עמ' רכ"ו,
ובח"ד דפ"ו) בשם המגיד שסיפר למהר"ר יוסף טיטצק זי"ע¹, והגם
שאומרים העולם שזו הסגולה איהו מהרש"ש הק' אין זה ברירא כ"כ, אלא
שזה מובא בסידור הרש"ש, וכאמור. והובא ג"כ בספה"ק שרשי השמות
(פעולות סי' ח'), ובסה"ק אביעה חידות (מערכת ס' אות ג'), וכ"ה בס'
רפואה וחיים מירושלים (עמ' מ"ה)² וכתב שם שסגולה זו שסיפר המגיד
למהר"י נמצא בכתב ישן בין כתבי רבינו הגדול שר שלום שרעבי זיע"א.

ב. בגודל סגולת השמות הק'

ואעתיק מש"כ שם בסידור היר"א על גודל סגולת שמות הנהרות, ואלדה"ק
מה שסיפר המגיד למהר"י טיטצק זצוק"ל על דבר שמות נהרות גן עדן
וסגולתם - אשמיעך דברים גדולים ועצומים מאת ה' אלקיך, ובהם תדע סוד
פלאי א-ל חי - אין חולי בעולם שאלו האותיות לא תרפיאהו, אפילו לפקוד
עקרות ולהתיר הקדחות כולם. ובזמן הדבר ח"ו אין כמוהו להבריא צד

¹ ראה בערכו בשם הגדולים מערכת גדולים אות קל"ד.

² נדפס בשנת תרצ"א.

השמאל מיד וחמת זוחלי עפר, [ויתבאר עפ"י מש"כ בשעה"כ (תפלת השחר דרוש ג', די"ג טו"ד) לבאר ענין המגיפה כי כל הנשמות של בני אדם, המה מהא שנתבררו מן ז' מלכי אדום דמיתו, וכאשר בתוך הביורורים יש קצת פסולת שלא הוברר, זה הפסולת נעשה ארס וסם המות הממית לאדם בזמן המגפה יעו"ש, ולזה קאמר הכא שבכח שמות הק' דנהרות אפשר להבריה הצד שמואל דהיינו הקלי' ששורשם מסיטרא דשמואל (ח"ב דרע"ו ע"א, וז"ח פ' תשא דע"ג ע"ב), "וחמת זוחלי עפר" היינו נחשים (כדפרש"י בהאזינו ל"ב כ"ד), והוא רומז אל הקלי', כדאיתא בזוה"ק (פ' תרומה דקע"ו ע"ב) דאדם דקלי' הוא "כחזו דחויא אריך" כמראה נחש ארוך מהאצילות עד סוף העשיה].

וזהו סוד הספר שגנז חזקיה מלך יהודה - ובעשותך אותו תראה פלאי פלאות מיד - כי אלו האותיות הם מפתחות שערי גן עדן כולם, פותחים שערי הרחמים כולם ומורידים אותם, ואין דבר למעלה שלא תשיג באלו האותיות, אם יהיה העיכוב ממך - ואלו האותיות עצמם חקוקים בשערי נהרות גן עדן, ואלו הנהרות יוצאים מן התהום מתחת מערת המכפלה, שהיא פתח ג"ע, ומימיהן חמין, ושם נקשר עץ החיים, בתוך הגן בתוך המים הללו, ושם יורדים שם ה' עליון, באלו הנהרות בסוד ד' קצות העולם [ויתבאר עפ"י מש"כ בתיקוני זוהר (תיקון נ"ד דק"א ע"א) דהארבע נהרות האלו הם בארבעת סטרין צפון דרום מזרח מערב, ופישון איהו בצפון, וגיחון הוא בדרום, חדקל ופרת אינהו במזרח מערב³].

³ וע"ש בביאור הגר"א (בד"ה ורזא דמלה) דלא פירט מהו במזרח, ומהו במערב, מכיון דאינון מתחלפין. [ואולי אפשר לבאורי בסוד הענין דאינון מתחלפין דהנה הוב"ל באות י"ז דברי השעה"כ דמזרח איהו בת"ת ומערב ביסוד, והנה שנינו בע"ח (של"ח פ"ב ופ"ו מ"ת) דבזמן מוחין דגדלות עולה שליש עליון דיסוד ונעשה בחי' ת"ת, משא"כ בהסתלקות המוחין ח"ו דהת"ת נעשה יסוד]. מאידך הלשם (כרך דעה ח"ב ד"צ טו"א בד"ה אמנם) כתב דחדקל מזרח, ופרת מערב עיי"ש ראייתו, והביא שם סתירות הזוהר באופן חלוקת ארבעה סטרין, וחילקם לג' שיטות ואכמל"ב. וראה עוד מש"כ בזה להלן באות י"ז.

ובתוך המים הללו יושב סוד סם החיים, וסוד סם המיתה, כי אם תרצה לרפאת ירפאהו, ואם להמית ימיתו, ובהם כח האל - ויעצור דמע העין הדומע, ויאריך הראות, ויחזקהו, וישיבהו לאיתנו, ויפקוד עקרות, ויתיר כל חולי וכל מכה - ובראותך אלו הפלאות אזי תאמין כי יש אלקים בישראל - ולכן נקרא עץ החיים, יען כי בסוד השמות האלה באותיותיהם כח האל נגזו שם לעשות בהם כל מה שתמצא. ולכן נגזם חזקיהו כי היו העולם מסירין הבטחון מהאל. וסוד הנתינה הוא ג"פ, ולרוב ד"פ, לכל דבר שתמצא לעשות עמהם, כי כל עוד חכמת הרפואה נגזים בהם. ויועיל ג"כ לעצור דם הנדות, וכן תעשה לאשתך, ולכל אשר תרצה ירבו זרע האיש להוליד, ויכין האשה להריון. והמשכיל יבין והאמת אגיד לך שכח האל וברכתו והצלחתו לכל הדברים הכל יושב בסוד אלו האותיות - וכבר הגדתי לך שזה הסוד הוציא שלמה המלך ע"ה מג"ע, והוא ספר הרפואות הגנוז - גם באלו השמות ירפאו השוטים, וכל מיני קדחות שלישיות ורביעיות וכל מיני המורסות וכשיראו בני אדם זה הכח יאמינו בה' אלקי ישראל", עכ"ל.

ג. אופני הסגולה בשמות הק' עפ"י המבואר מהסידור היר"א:

א. אכילת מאכל שכתבו עליו את שמות הק':

"וזה הכח הוי לפקוד את העקרות ולהתיר כל כישוף לפי שעה שיאכלנו אותו האיש או האשה".

ב. לכתוב השמות על גבי גביע או קלף, למחותם במים או ביין ולשתותם:

"ואם השמות הללו תמחה במים או ביין יעשו פלאות באיש או באשה אשר ישתה אותם". עוד כתב שם "וטוב לכתבם בכוס ותשים בו יין ותאמר עליו ההבדלה, ותמחה ותשתה היין וכן תעשה בכל שבוע".

ג. להזכיר את השמות יחד עם אמירת "ויהי נועם" ו"אני תפילתי":

"ובכל יום שתזכור אותם כאשר כתובים בתורה, או בלילה על מטתך, וגם ויהי נועם כולו, ואני תפילתי וכו', תהיה מוצלח כל אותו היום, ובכל אשר תפנה תשכיל ותצלח, ותכבוש הצד השמאל כולו תחת ירך, ואין מי שיעמוד לנגדך".

ד. כתיבת שמות הקודש כקמיע על גבי כסף:

"ואלו השמות חקוקים בכסף מוחלפים כאשר אמרתי, הם טובים ומסוגלים לשמירה ולחן, ויעשו פלאות שמירה מכל מקרים רעים, ומופלאים לסוד ההצלחה בחכמה ובעושר, ובכל משלח ידיו, אין ערוך אליהם דבר גוזמה, וכל הימים היותם עליו, לא יבוא לו שום חולי, ולא יקרא לו שום מקרה רע כלל".

ד. אופן כתיבת האותיות וכוונתם

עוד כתב שם "ותתמה הפלא ופלא ממה שתראה בעיניך בכח אלו האותיות, רק שתעשה בכוונה ככל אשר הוריתך".

א. אשר ע"כ נביא כאן את סדר השמות וכוונתם בעזה"י המבוארים בסידור היר"א שם בח"ד.

פישון גיחון חדקל פרת

נושיף נוחיג לקדח תרף

פרת חדקל גיחון פישון

תרף לקדח נוחיג נושיף

חדקל גיחון פישון פרת

לקדח נוחיג נושיף תרף

פישון חדקל גיחון פרת

נושיף לקדח נוחיג תרף

פגחף יידר שחקת וולנן

תלנן רקוו פדחש חייגף

פחגף רדיי תקחש לוונן

ננלת ווקר שחדף ייחפג

חגפף דייר קחשת לוונן

תננל רווק פשחד ייחפג

פחגף ידייר שקחת ולונן

תנלן רווקו פחדש ייחגף

והיינו שמתחילה כותבים סדר הד' נהרות ומתחילים עם פישון וכו', ואח"כ כותבים כ"ז הפוך דהיינו במקום פישון נושיף. ואח"כ מתחילים הד' נהרות עם פרת ואח"כ הפוך וכו',⁴ ואחר כל זאת הוא ר"ת ישר של אלו הנהרות והוא שם פגחף, ואח"כ ר"ת מאותיות הב' דשמות הנהרות, ואח"כ בשורה הב' הוא כדלעיל אלא שהוא ר"ת למפרע ודו"ק [ומן הראוי לכתבו בכתב אשורית וכענין שכתב בספה"ק שרשי השמות (בדיני קמיע סי' י' סעי' א') לגבי קמיע דכתב אשורית מעכבת בו].⁵

ב. עוד כתב שם "סוד אלו ד' אותיות הוא סוד ה' הנכבד, והוא מוחלף בחילוף אותיות בסוד אלפא ביתות, ותבקשיהו מיד תמצא אותו, דפישון הוא סוד יוד ה' ה' ו' ה', וגיחון הוא סוד שם אלף ה' יוד ה', וחדקל הוא סוד אדנ"י, ופרת הוא סוד חיבור המרכבה יחד על דרך זה"⁶. ומש"כ דפרת הוא סוד חיבור המרכבה היינו שפרת ע"י האותיות המתחלפות בגי' יב"ק, שאיהו בגי' 'יהו"ה אהי"ה אדנ"י" והיינו שפרת הוא מרכבה לשמות אלו, ואפשר להביא אסמכתא להא מדברי הגמ' בכורות (דנ"ה ע"ב) 'אמר רבי יהודה אמר רב כל הנהרות למטה משלש נהרות [חדקל ופישון וגיחון שכל הנהרות באים

⁴ וצ"ב אמאי בפעם האחרון מתחיל שנית עם פישון ולא עם גיחון שגם אח"כ אינו מתחיל בו.

⁵ ואציין שיש גביעים הנמכרים היום בשוק שיש בו טעות גדולה, שבמקום השם "וולנן" כתבו "וולך".

⁶ וביאר שם האיק"ע"י האותיות מתחלפות אתב"ש ואטב"ח וכו', מרומז באלו הנהרות שמות הנ"ל עיי"ש, ולכאז' א"צ לכזין זאת.

משם, רש"י] ושלש נהרות למטה מפרת', והיינו שהג' נהרות נמשכים מנהר פרת, ולזה קאמר שבנהר פרת הוא חיבור המרכבה של השמות של הג' נהרות.

ג. ואציין דהמשתמש בסגולה זו יש לכיין שיהיה לו ישועה ע"י השמות הק' בכח אור א"ס המשפיע בהם דלא"ה הויא בחי' ע"ז, ופשוט הוא. ובזה אפשר מאה"כ (תהלים קט"ז, י"ג) "כוס ישועות אשא" הגם שבידי כוס שאפשר לפעול בו ישועות, עכ"ז "ובשם הוי"ה אקרא" אני מכווין שאוושע מכח האלקות הנשפע בהם.

ד. כתב הגר"א בביאורו לתיקוני זוהר (בסוף תיקון נ"ה דק"ב ט"ד) דבכל השמות הק' צריך לכיין את מקורן, ואינהו שם הוי"ה, מכיין דכל השמות הוא בנוק', ושם הוי"ה הוא בז"א, ולכן בעינן מקודם לכיין את מקורן, ואם לאו הוא מקצץ בנטיעות רח"ל, וביאר בהא את דברי הזוה"ק שם ואל"ד 'שימושי השמות שהן שמות הכותב, והדורש, והידיעה, כמו שכתוב בברית מנוחה ושאר ספרים, וכל שם צריך למקור, והוא שם הויה - כי השמות שמקורן הויה כל הויה יש לו ניקוד אחר - והויה הוא בעמודא דאמצעיתא [היינו ז"א], והשם הוא בנוק' - ואין רשות להתשמש בשמות כי אם בכוונת ההויה שהוא מקורו, שהוא חס וחלילה קיצוץ בנטיעות חטא אדם הראשון' (עכ"ל). וא"כ לפי"ז יש לכיין ששם הויה ב"ה משפיע באלו השמות הק', והנה מבואר מדברי הגר"א שם דעיקר הענין בהיות שם הויה בניקוד כל דבר לפי ענינו, לפי"ז בענינינו אולי אפשר דלפי ענין הישועה שהוא צריך כן כיין הויה בניקוד, וכגון אם רוצה ע"י אלו שמות הנהרות ליזכות לדביקות בה', או לרפואה, שיכוין שם הוי"ה בניקוד תדבק (על שם הכתוב בעקב י' כ'), ולרפואה בניקוד "ירפא" (על שם הכתוב במשפטים כ"א י"ט), וחזיתי בספר קדושת יצחק (בהקדמת הגר"י הדס שליט"א עמ' ק') שכתב על דברי הגר"א הנ"ל שאם אינו יודע הניקוד, אולי י"ל שיועיל לכיין להויה בניקוד קמץ שהוא בכתר (תיקוני זוהר תיקון ע' וכ"ה בע"ח שער מ"ד פ"ג) שהוא שורש לכל הספירות ונשאר בצ"ע עיי"ש ספיקו.

ה. ודע דמי שאין ביכלתו לכוין הצירופים והכוונת הנ"ל, לכאור' נראה דדי לו שיכוין שבכח אלו השמות והצירופים והכוונות הכלולים בזה, יושע בדבר ישועה ורחמים מכח האור א"ס הנשפע בהם.

ה. האם יש קדושה בגביע שנחרט השמות ע"י מכונה

ויש להסתפק בנידון דמע"כ בנהוג כהיום לחרוט השמות בתוך גביע ע"י מכונה, האם יש בזה הסגולות הנז', והנה בשו"ת דברי יצחק (שער השמירה סי' ז'), ובספר אוסרי לגפן (ח"ב, א. עמ' של"ו) הביאו משמיה דהגר"י כדורי זצוק"ל דאפי' שנעשה הגביע ע"י מכונה עכ"ז יש בו קדושה, וכ"כ בספר מזהב ומפז (ח"ב עמ' רפ"א). מאידך בשו"ת ויזרע יצחק (סי' נ"ה), ובספר אור לגוים (פרק י"ג אות כ"ג), ובקובץ אור ישראל מנאסי (חלק ל"ו עמ' ר"ל) כתבו שאין בו קדושה כלל דהוי כמעשה קוף בעלמא עיי"ש.

והנה מצינו נידון בכעין זה לגבי מצות מכונה שכתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' ט"ז) שאחד מהטעמים שאסרהו מהרש"ק (בשו"ת האלף לך שלמה בהשטות לאו"ח סי' ל"ב), והרמ"ז (הובא בקו' מודעא לבית ישראל ד"ה ע"א) ועמהם כמה גדולים, מכיון שאין המעשה ע"י בנ"א ונעשה מאליו, ודמי למעשה חש"ו שאין בהם דעת. והשואל ומשיב (כמובא בקונטרסו 'ביטול מודעה' ד"ב ע"ב) ועמו כמה גדולים, שכתבו להתיר סברו שהמאשין בתחילה סובבים אותו כמה בנ"א המגלגלין בהגלגל, לכך נחשב כל סיבובי הגלגלים אח"כ ככחו ולא נפסק כח האדם. אולם הוסיף המהרש"ם (בח"ט סי' ל"א) דאם נעשה הכל ע"י כח העלעקטערי לא שייך היתר זה, וכ"כ מהר"י שטייף (סי' ל"ו)⁷. מאידך בספר ירושת הפליטה (סי' ד') האריך להוכיח עפ"י דברי התבואת שור (סי' ז') דאף בכח העלעקטערי נחשב ככח ראשון, וכע"ז כתבו בשו"ת חסד לאברהם (או"ח סי' ג'). ובמקראי קודש (ח"ב סי' ג') יעו"ש, ויש שדייקו כן מדברי החזו"א (או"ח סי' י' אות

⁷ ועי' בשבט הלוי ח"א סי' ו' מש"כ לענין ציצית.

י' ⁸. וא"כ בנ"ד לפי"ד הירושת הפליטה וסייעתו וודאי שגם הכא מהני ע"י שמכוין הכוונת הנז' קודם עשייתו נחשבת ממש ככחו. אבל לשאר פוסקים אפשר דלא יהיה בו כ"כ כח הסגולה ⁹, אמנם אפשר דע"י שיקרא את האותיות הק' בכוונתיהם ג"כ יכניס בהם קדושה וכח הסגולה ¹⁰, וזה גם יועיל לשמש כעין קמיע (עי' לעיל אות ד' סק"ד) ¹¹. ומדברי הדברי יצחק ודעימיה מבואר שבכל גווני אף בלא כוונה כלל יש בהם קדושה.

ו. האם איכא בהו איסור דריפו בדב"ת

כתב הרמב"ם (פרק י"א מהל' ע"ז הי"ב) ¹² 'הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא יבעת, והמניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן, לא די להם שהם בכלל מנחשים וחוברים, אלא שהן בכלל הכופרים בתורה שהן עושין דברי תורה רפואת גוף, ואינן אלא רפואת נפשות, שנאמר (משלי ג', כ"ב) "ויהיו חיים לנפשך", אבל הבריא שקרא פסוקין ומזמור מתהילים כדי שתגן עליו זכות קריאתן וינצל מצרות ומנזקים הרי זה מותר'.

⁸ ועי' בדעת סופר (או"ח סי' ס"ב), ובדברי מלכיאל (ח"ד סי' כ') שהאריכו דלא בעינן כלל במצה כח גברא, אשר ע"כ אפי' אם הכל נעשה ע"י חשמל מותר יעו"ש. מאידך אית פוסקים דהאריכו בעוד טעמים לאסורי מצות מכונה, ואכ"מ.

⁹ והגם דמצינו בכמה דיני תורה שמהני מעשה חש"ו, אבל הכא שאני שהוא מילתא דתליא בכוונה. ובפרט באופן המצוי כהיום שנעשית הפעולה ע"י יהודי בלא כוונה, או להבדיל גוי.

¹⁰ וכענין שכתב בשו"ת דבר יהושע (ח"ג סי' מ"ו) בשם החידושי הרי"מ דספרים הנדפסים כל זמן שלא למדו בהם אין בהם קדושה ומותר להשתמש בו תשמישי חול (אבל אסור להתשמש בו תשמיש בזיון), וכ"ה במכתבי החפץ חיים (סי' פ"ג), וכן כבר כתב בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' שע"ה אות כ"ה וכ"ו, אכן איהו כתב כן רק לגבי גמ', ולא לענין תנ"ך אף שאין כתובים על קלף רק על נייר, ואכמ"ל).

¹¹ ועוד אפשר דע"י שמכוין הכוונות בעת שמוזג בו היין נמצא שבתוך היין נכנס השמות הק' ע"י כוונה, אבל לפי"ז נמצא שבכל פעם צריך לכוין מחדש את הכוונות והצירופים.

¹² וראה גם דברי השו"ע ביו"ד סי' קע"ט סי"ב.

וא"כ צ"ב האיך מותר להשתמש בסגולה זו, ואפש"ל עפי"ד הפרישה (ביו"ד שם סקי"ז) שכתב 'והיותר נראה לי דלא אסרו אלא כשקורא עליו פסוק, ולא מכיון אלא לרפואה בלא טעם, אלא להיותו כלחש וכעין רפואת הטבע, אבל כשקורא מזמורים כקריאת שמע של לילה שעוסק במצותו של מקום, וגם במזמורים שמדברים איך שמציל השי"ת להבוטחים בו, וכוונתו של הקורא הוא שעיי"ז יצילו השי"ת בשכר המצוה, ובשכר הבטחון שהוא בטוח בהשי"ת שמציל ומרפא ליראיו והמקוים לישועתו מצילו השי"ת גם כן, מותר ומצוה לעשות כן, וכן משמע לשון הרמב"ם שכ"כ כמדומה אקריאת שמע דלילה [ראה פ"ז מהל' תפילה ה"ב] עיי"ש'. אשר ע"כ אם כותבים בקמיע שמות הק' שהם בבחי' תפילה להשי"ת לרפאות חולה מותר. וכן אם כותבים בקמיע רק ר"ת של פסוקים שאין להם גדר של דב"ת ג"כ מותר.

ז. האם איכא בזיון באכילת השמות הק'

והנה בעיקר סגולה זו יש להעיר מהא שכתב בספר האסופות¹³ (סי' שפ"ב) 'מצאתי בספרו של הר' יהודה החסיד שלא רצה שיאכלו לנערים העווגה, לפי שכתוב עליה כתבי הקודש, ואין נאה להוציאן דרך התחתון במקום טינוף', וכ"כ בשו"ת תשב"ץ (סי' תט"ז), ובשו"ת שילת יעב"ץ (ח"ב סי' ק"מ). אמנם בראשונים כבר הובא מנהג זה, הלא המה הרוקח (הל' שבועות סי' רצ"ו) כתב שנוהגים לכתוב על עווגה שנילושה בדבש הכתוב (ישעיהו נ', ד') "ה' אלקים נתן לי לשון לימודים וגו'", וכן כותבין על ביצה מבושלת וקלופה הכתוב (יחזקאל ג', ג') "ויאמר אלי בן אדם וגו'", ומאכלין אותו לנער כי טוב הוא לפתיחת הלב, והובא בדרכי משה (יו"ד סי' רמ"ה אות ד'), וכ"כ הב"י (או"ח סי' ש"מ) בשם המרדכי (שבת סי' שס"ט), ורבינו אפרים, וכ"ה בשו"ת מהר"ש הלוי (או"ח סי' כ"ו), ובדגול מרבבה (או"ח סי' ש"מ), ובספר טל אורות (עמ' של"ז), ובמשפטי צדק (אות צ"א), ובשו"ת פרי הארץ (או"ח סי' צ'), ובשו"ת מספר הסופר (ח"ב סי' מ"ט). ובספר השיחות (שנת ת"ש עמ' ע"ב) הביא שכן נהג התניא אצל נכדו בעל הצמח צדק זי"ע. וכן

¹³ הוא אוסף פסקי חכמי אשכנז הראשונים.

נתפשט המנהג, וא"כ בנ"ד בודאי אפשר לאוקלי, [ובדרך רמז י"ל דלא הוי בזיון עפ"י מש"כ בשער המצוות (פ' עקב) דע"י האכילה נעשה הבירור, וחלק הקדושה שבאוכל, חוזר להיות אברי אדם ממש, והפסולת שבו נדחה למטה בקלי' עיי"ש, וא"כ אותו החלק שיש בו שמות הק', בוודאי נתתקן ונעשה חלק מהקדושה ואינו נדחה לקלי'].

ח. כשנשפך חלק מהכוס האם איכא הסגולה

והנה בשו"ת תורה לשמה (סימן תקי"ג)¹⁴ נשאל אם אחר שמחקו שמות הנהרות ביין נשפך ממנו שלישי או חציו, אי סגי לשתות השאר ומהני ליה, או"ד דהסגולה הוא שצריך לשתות כל מה שנמחק מכל שמות הצרופים, וזה חשיב כאלו מעיקרא לא כתב כתיבה שלימה. והשיב 'סגולה זו לא ידעתי מה היא, ומה שורשה וטעמה, ואיך נשיב דבר חכמה על הסגולה והיא נעלמה. אך באמת תורתנו הקדושה והעצומה יקרה ותמימה, אשר היא ארוכה מארץ מדה ומני ים רחבה, הפוך בה והפוך בה דכולא בה, נוכל ללמוד ממנה גם על דבר הסגולה הזאת הצריכה רבא, ע"ד השאלה אשר שאלתם בה והוא כי בגמרא דסוטה (די"ח ע"א) בעי שם על מגילת סוטה שכתבה ומחקה לתוך המים ונשתפכו מהן ונשתיירו מהן מהו ואסיק בתיקו, ופסק הרמב"ם (פ"ד מסוטה הי"א) בעיא הנז' לקולא בדיעבד, שכתב נשפכו ונשתייר מהם לא ישקה את השאר, ואם השקה כשר ע"ש, והתם נמי גבי סוטה הענין הוא כמו סגולה שיהיו המים ההם של מחיקת פרשת הסוטה פועלים בבטן הן לטוב והן להפכו, ואין זה ענין טבעי, והרי קי"ל דבנשפך מהם לא ישקה השאר לכתחילה, אלא יכתוב מגילה אחרת וימחוק, וגם הכא בנידון שאלתכם נראה שככה ראוי לעשות לכתוב עוד הפעם'.

ט. האם צריך לדקדק כששותה שלא ישאר אפי' טיפה אחת

עוד נשאל שם האם צריך לדקדק כששותה שלא ישאר אפי' טיפה אחת. והשיב 'הנה גם זה נלמד מדין הסוטה הנז' דליכא קפידא בדבר מועט דהא איתא התם בדי"ט ע"ב שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערין

¹⁴ המיוחס לבא"ח.

אותה ומשקין אותה בעל כרחא, ופירש"י כלומר פותחין פיה שלא בטובתה ושופכין המים לתוך גרונה. והכי איתא בבריתא התם רי"א כלבוס של ברזל מטילין לתוך פיה ע"ש, והנה בזה שהם משקין אותה בעל כרחא, א"א שלא יאבד מן המים חוץ לפיה איזה דבר מועט¹⁵ (ע"כ), אך אכן צ"ב דמ"ש אם נשפך, או שאינו שותה כולו. וע"כ דמיירי בנשפך כמה טיפות דאין בהא חשיבות כההוא דתרומות (פי"א מ"ח), וביצה (דכ"ט ע"א, ועוד). והנה כ"ז מירי בסגולה כמקורו שהאותיות שע"ג הקלף נכנסין תוך היין, ולזה אי נשפך, או שאינו שותה כולו, מחסרי כמה אותיות, ודמי לההוא דסוטה. אמנם לכאו' בנ"ד דהיין נכנסין תוך חריצי האותיות, א"כ גם במעט יין¹⁶ אית ביה מכל השמות.

י. כששותה ואח"כ הקיאו האם איכא הסגולה

עוד שאל שם השואל אם שתה ואח"כ הקיאו אי מהני הסגולה בזה, והשיב 'נראה ודאי שתועיל הסגולה דכיון שנכנסו המים דרך הגרון לבטן, מתקיימת הסגולה דהא התם גבי סוטה נמי אם הקיאה, ודאי אין כותבין אחרת דהא לא אשתמיט במשנה ובריתא וגמרא וראשונים לאשמעינן בענין ההקאה כלום, ומוכרח דפשוט הוא שגם בהקיאה תועיל השתיה, ודבר זה ג"כ יש להוכיח מן המשנה עצמה התם דקאמר אינה מספקת לשותות עד שפניה מוריקות ע"ש, על כן גם כאן ודאי הסגולה תועיל, אפי' אם הקיאו אח"כ, וזה פשוט'.

יא. כשיוצא מאחרים המבדילים על גביע זה האם יש לו ג"כ הסגולה

בספר אוסרי לגפן (ח"י מילי דחסידותא אות ק"ב) הביא משמיה דהגה"צ המקובל רבי חיים כהן החלבן זצ"ל דהשומע הבדלה מאחד שמבדיל על כוס הנהרות ומתכוין לצאת זוכה ג"כ להסגולה.

¹⁵ וראה עוד בזה להלן אות ט"ז. אכן צ"ב מ"ש אם נשפך, או שאינו שותה כולו.

¹⁶ היכי דהוריק יין על כל האותיות.

יב. מסוגל לשאלת חלום

עוד כתב שם בסידור היר"א (שם) באלה"ד 'כי אפילו לשאלת חלום תשאל בהם, ומיד בהזכירך את הד' שמות [פישון גיחון חדקל פרת] עשרה פעמים, ופסוק ויהי נועם כולו [ובאביעה חידות שם הוסיף שצ"ל ויהי נועם ז"פ], ופ' ואני תפילתי וגו', עם פ' שמע עד ובשעריך, עם סוד אנקתם כוזו במוכסז כוזו, ותאמר 'יר"מ [ש] בכח שמות הקדושים החקוקים בשערי ג"ע ובצירופים, כשם שהא-ל אמת, כך תראיני חלום אמת, ותשיבוני תשובת אמת, בפסוק או באר היטב מכל'. [וכשתעשה זאת] מיד תדע תשובתך, ולבוקר תדע תשובתך, בפ' מענה פיך'.

יג. מסוגל למקשה לילד

כתב בספה"ק שרשי השמות (אות פ' סי' ל"ד) 'למקשה לילד קח יום הו"ר חמשה בדי ערבה כשרים, ותקיף בהם שבע הקפות בבית הכנסת, ולאחר התפילה הסר מהם העלים, וכתוב עליה פישון גיחון חדקל פרת, ותעשן בהם למקשה לילד ותלד מיד'.

יד. מסוגל לנקום מאיוב

בספה"ק אביעה חידות (שם) הוסיף דהמגיד ג"כ אמר למהר"י טיטצק זי"ע ד'אם תרצה לנקום מאויב תלמוד יו"ד פעמים פישון גיחון חדקל פרת עם ויהי נועם וכו', ותשביע בשם זה נ"ץ ט"ר י"א ת"ו י"מ מ"ע י"ל א"ב ר"ת היוצא מפסוק (בשלח ט"ו, י"ב) "נטית ימינך תבלעמו ארץ", ותקצוב לכמה ימים או חדשים או שנים ותראה פלאי פלאות' (עכ"ל), והיינו דהאות הא' של דהכתוב "נטית ימינך תבלעמו ארץ" והאות האחרונה זהו נ"ץ, ואח"כ האות הב' והאות אחת לפני האחרונה, וכן הלאה, אבל לפי"ז צ"ב דבמקום השם א"ב הוי בעי למכתבי נ"ב, הנ' מתיבת ימינך והב' מתיבת תבלעמו. אך אכן מודעת שבספרי קמיעות והשבעות יש בו טעותים רבים בדייקא כדי שאנשי דלא מעלי לא יצלחו בזה ואכמ"ל. ואיברא באמת דאין ראוי להשתמש בהא וכדאיתא בשער המצוות (פ' שמות), ובשער רוה"ק (די"ג

ע"ב) דהשבעת שמות הויא קבלה מעשית, ורק הנקי מכל חטא, ראוי להשתמש בזה יעוי"ש¹⁷.

טו. מסוגל להצלחה לכל השבוע

עוד כתב שם האביעה חידות דאמר המגיד למהר"י 'אם תזכירם [שמות הנהרות] בכל ליל מוצאי ש"ק אחר ההבדלה יו"ד פעמים כנז', תהיה מוצלח בכל השבוע'. וצ"ב האם די להזכיר ד' שמות הנהרות, כמבול"ל (אות י"א) לענין שאלת חלום¹⁸, או דבעינן לאדכורי גם כל הצירופים המבוארים באות ד'. ואי נאמר כמילתא אחריתי, א"כ בודאי הכוונה שיכוין, דהרי אסירי לאדכורי שמות וצירופים, חוץ משבעה שמות הנזכרים בתורה. אך לפי"ז צ"ב האיך מותר להזכיר את הד' נהרות, הרי לפי המוב"ל (באות ב') הוא ג"כ משמות הא-ל, ואפ"ל עפ"י מש"כ בשער המצוות (פ' שמות) ד'אסור להוציא בפיו שום שם משמות המלאכים. אמנם שמות המלאכים שהם נמצאים בבנ"א הנקראים בשמותם כגון מיכאל וגבריאל מותר להזכירם ואין בהם חשש איסור', וא"כ לפי"ז אפשר דה"ה בג"ד דמכיון דכן קורין לנהרות, מותר להזכירם אף שהם שמות הא-ל. ועוד אפשר דהרי שמות הנהרות מוזכרים בתורה, והויא לזה כדין הז' שמות, ואף שבפשטות אין הכוונה לשם הבורא ב"ה, אמנם עפ"י סוד ודאי דכן הוא.

טז. מסוגל להציל חולים ממות

וחזיתי בספר 'בצל אילן החיים' (פרק ז' עמ' של"ב, ראה שם העובדא הלז בארוכה) אורחות חיים על אחד קדוש בדורינו מקובל מופלא רבי חיים אבישלום כהן פרחיה זצ"ל שהזכירו לפניו ילד שהיה על ערש דוי ללא הכרה, והרופאים אמרו שבתוך שעות ספורות הוא עלול ללכת מבין החיים ח"ו, והשיב שיאמרו לאביו 'תקח חתיכת דף, ותכתוב עליו את שמות נהרות גן עדן המופעים בפרשת בראשית "פישון גיחון חדקל פרת", לאחר מכן

¹⁷ ועי' ברמ"א יו"ד סי' רמ"ו סעי' כ"א ובברכ"י שם, ובדע"ת שם הביא כמה קולות בזה, ובש"ך יו"ד סי' קע"ט סקי"ח.

¹⁸ וכן משמע לענין המובא באות ג' סק"ג.

תכניס את הדף עם השמות לתוך כוס מים ותמתין שתי דקות, אחר כך תשקה את הילד שתי כפיות מהמשקה¹⁹, והוא יתעורר לחיים ויבריא, ושיוסיף בסוף לומר, 'שהוא עושה כן על דעת חיים כהן החלבן'. והודיעו כן לאביו, וכן עשה ולאחר כשעה, פתאום התעורר הילד לחיים, לתדהמת הרופאים מהמחזה הפלאי, וכן מצבו השתפר מרגע לרגע, ואחר ג' ימים כבר שב לביתו כשהוא בריא, ברוך הוי"ה.

יז. מסוגל לרפאות קדחת

ובספר סגולות ישראל (מערכת ק' אות ד') הביא משם ספר מראה הילדים (מערכת ק' אות ה') שכתב 'לחולי הקדחת יקח ג' תפוחים, ויכתוב עליהם כסדר הזה בג' ימים. יום א' פישון גיחון. יום ב' גיחון פישון. יום ג' חדקל פישון חדקל. פרת חדקל פרת. גיחון פרת'. ובספר רפאל המלאך (אות ק') כתב 'סגולה לקדחת רח"ל, תקח תפוח ותכתוב עליו בדיו כתיבה תמה, גיחון פישון חדקל פרת, דהיינו שיחלק את התפוח על ד' חלקים, ועל כל חלק יכתוב שם אחד, ויאכל תחילה את התפוח כסדר בתחלה גיחון אח"כ פישון וכו' וירפא' (עכ"ל). וצ"ב אמאי לא יעשה כסדר הכתוב בתורה דמקודם פישון, ובאמת דבמדרש כונן (בד"ה מזרח גן עדן) ג"כ לא מנאן כסדר דכתב 'והיה לד' ראשים והם גיחון וחדקל פישון ופרת', ובזוהר חדש (פ' יתרו דנ"ד ע"ב) כתב 'לארבע ראשים אינן גיחון פישון פרת חדקל' [ודברי הזוה"ק אפש"ל עפ"י מש"כ לעיל (באות ב')] בשם התיקוני זוהר דפישון בצפון, וגיחון בדרום, וחדקל ופרת איהו מזרח מערב, ולכן הקדים גיחון שהוא כסדר הספירות דשנינו בשעה"כ (סוכות דרוש ה', דק"ה טו"ד) דדרום אינהו בחסד²⁰, ופישון שהוא צפון איהו בגבורה²¹, והנה הסתפקנו לעיל דחדקל ופרת איזהו במזרח ואיזהו במערב, ולפי"ד הזוהר הכא שהקדים פרת לחדקל, הרי קמן דפרת במזרח, שאיהו בת"ת וחדקל במערב שאיהו יסוד,

¹⁹ ראה לעיל אות ח'.

²⁰ והכין איתא להדיא בדברי הזוה"ק בפ' ויחי דרמ"ג ע"א.

²¹ והכין איתא בזוה"ק פ' וארא דכ"ד ע"א.

וא"כ אפשר דבספר רפאל המלאך שהקדים חדקל לפרת, משום דס"ל כהלשם הנז"ל, שדייק ממקומות אחרים בזה"ק שחדקל במזרח ופרת במערב, ודו"ק].

פניך האר בעבדך ולמדני את חוקיך